

مسئولیت حقوقی رهبری و نهادهای نظام

کیومرث اشتریان

پیام رهبری دربره توافق ایران و آمریکا می‌تواند معنای ویژه‌ای در حقوق اساسی ایران بیاید. اگر این معنای ویژه در ساختار حقوق عمومی نهادینه شود، می‌تواند یک دستاورد مهم در حقوق اساسی و فضای سیاسی ایران باشد. وقتی رهبری نظر متفاوتی از آنچه توسط نهادهای سیاسی ارائه شده است، داشته باشد و آن را صریحاً بیان کند، به این معناست که نهادهای رسمی کشور زمین حقوقی خود را دارند و ایشان همان را تحریر کرده و «استقلال عمل حقوقی» و «نظر کارشناسی» آنان را علی‌رغم «تفاوت نظر» پذیرفته است. اساس موضوع همین است و البته باید همین باشد. به بیان حقوق اساسی، این یعنی رهبر مسئول حاکمیت ملی است و نهادهای مسئول تصمیم‌های روزمره رژیم سیاسی هستند. منتها مشخص نیست که چرا تصریح این فقره برای برخی مسئله‌ساز است. چنین رویکردی به نفع همه ارکان نظام سیاسی و ازجمله نهاد رهبری است؛ چراکه این نهادهای متقابلاً باید مسئولیت خویش را در پیشبرد اهداف اعلامی بپذیرند و بی بگیرند. این مسئولیت‌پذیری دوسویه است؛ از سویی اینان در عرصه دیپلماسی باید بتوانند از منافع ملی دفاع کنند و در سیاست داخلی نیز کارشکنی‌ها را با قدرت مدیریت کنند و از سوی دیگر، رهبری هم مراقبت می‌کند که «دیگران» به صورت پنهانی برای دولت و شعام مانع‌تراشی نکنند. یادآوری می‌کنم که رهبر شهید در سخنرانی مشهور خویش در ابتدای دهه ۱۳۹۰ به این نکته تصریح کرده بود که «یک عده‌ای با مغالطه… گفتند معنای ولایت مطلقه این است که رهبری در نظام جمهوری اسلامی، مطلق از همه قوانین است… هر جا بخواهد، هر کار بخواهد، می‌تواند بکند. مسئله این نبود، این نیست… در واقع رهبری، یک مدیریت کلان ارزشی است… این مسئولیت، مسئولیت اجرایی نیست؛ دخالت در کارها هم نیست.

یادداشت

یک دست و یک صدا باشیم

محمدتقی فاضلمیبدی

با امضایی که دکتر پزشکیان شجاعانه پای تفاهم‌نامه گذاشت، و آن شاه‌الله سایه جنگ را از کشور دور کرد، باید به ایشان و کسانی که در تهیه این تفاهم‌نامه و مذاکرات و مقدمات آن همراهی کردند، دست‌میزاد گفت.

اما پیش‌بینی می‌شد که بدخواهان و کاسبان جنگ و تحریم، هم‌پای اسرائیل در مقام بدخواهی و کارشکنی برآیند و آتش تفرقه برافروزند و اندک‌آرامش به‌دست‌آمده را از مردم بگیرند.

برخی مغرضانه با دستاویزکردن جمله‌ای در نامه رهبری راه دولت و رئیس‌جمهور را از راه رهبری جدا کرده و دنبال هوادرکن تفاهم‌نامه هستند. تکلیف امثال تانیاهاو برای هوادرکن این داستان روشن است؛ چون لذتی که از خون می‌برد از صلح و تفاهم نمی‌برد؛ اما کسانی که در داخل با این تفاهم‌نامه مخالفت می‌کنند، چرا؟ آیا اینها درد مردم را نمی‌فهمند؟ فشار تورم و نگرانی از جنگ که مردم را آزرده کرده است، احساس نمی‌کنند؟

شگفتا! از برخی مقامات مسئول کشور که صریحاً می‌گویند، در آینده نزدیک چیزی ارزان نخواهد شد؛ یعنی مردم به این چیزها دل خوش نکنند، رفاهی در راه نیست! چرا نباید کشور در این شرایط حساس و بحرانی نسبت به تفاهم‌نامه یک‌دست و یک‌صدا باشد؟ چرا هنوز صد‌اوسیم‌ا در راستای منافع ملی کام برنمی‌دارد؟ اگر بر این باورید که دیپلماسی دولت برخلاف باور مردم است، بهترین راه رفتارندوم است؛ چرا پیشنهاد نمی‌کنید؟ در این روزها هر مصیبتی را به مقدسات گره می‌زنید؟

بگذارید کشور به سوی صلح، سعادت، عزت و رفاه ملت به جلو برود. دولت آقای پزشکیان را در این مسیر خطرناک همراهی کنید. بگذارید جوان‌ها از افسردگی و یأس به امید و نشاط و زندگی بازگردند. اقتصاد فعلی کشور و این تورم دامه‌در و گرانی اجازه نشاط و امید به زندگی را نمی‌دهد.

یکشنبه ۳۱ خرداد ۱۴۰۵
۶ محرم ۱۴۴۸
۲۱ ژوئن ۲۰۲۶
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۴۱۴
۴۰ هزار تومان
۸ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید: رونمایی از هدیه جنجالی قطر • این بیماری را جدی بگیرید • تعطیلی موقت ۹۷۰ مدرسه غیردولتی متخلف • دورخیز «ونس» برای انتخابات ۲۰۲۸ • لوکاکو؛ دغدغه بزرگ بلژیک

آغاز دورفنی مذاکرات

مالک مصدق: اگر در برهه‌های پیش از امضای تفاهم تهران-واشینگتن، پاسخ ایران به تحولات میدانی منطقه، به‌ویژه تجاوزات اسرائیل به لبنان، عمدتاً در قالب عملیات‌های مستقیم یا اقدامات متقابل نظامی تعریف می‌شد، اکنون به نظر می‌رسد فضای جدید پس از نخستین تفاهم مستقیم میان رؤسای جمهور دو کشور، تهران را به سمت بازتعریف ابزارهای اعمال قدرت سوق داده است. در این چارچوب، هدف دیگر صرفاً پاسخ‌گویی به یک اقدام نظامی نیست، بلکه وادارکردن طرف مقابل به اجرای تعهداتی است که با امضای تفاهم‌نامه پذیرفته است؛ آن‌هم بدون آنکه ایران خود آغازگر چرخش‌ای تازه از تنش باشد یا زمینه

گزارش نیتربک را در صفحه ۲ بخوانید

«شرق» به تأثیر تفاهم‌نامه ایران و آمریکا بر آینده بازارهای ایران و جهان می‌پردازد

سرنوشت بازارها در پساتفاهم

صفحه ۳

یادداشت

تهدید رئیس‌جمهور و مسئله فرسایش بازدارندگی در سیاست جنایی

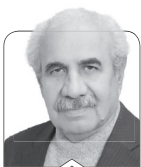
سعیددلفانی

سرپرست پیشین دادسرای فرهنگ و رسانه و قاضی دیوان عدالت اداری

اکاذیب سنتی، در زمره جرایم قابل گذشت قرار گرفته‌اند. معنای حقوقی «قابل گذشت» بودن این است که تعقیب و ادامه تعقیب منوط به شکایت و اراده شاکی خصوصی است و دادستان، به‌عنوان مدعی‌العموم، در فقدان شکایت، اختیار قانونی برای اعلام جرم و پیگیری ندارد. این سیاست جنایی، در نگاه نخست، با این توجیه وضع شده که این دسته جرایم، غالباً واجد جنبه خصوصی هستند و بار دستگاه قضائی نباید با تعقیب اجباری همه این موارد سنگین شود؛ اما در عمل، در مواردی که بزددیده «مقام رسمی» است و رفتار مجرمانه در فضای عمومی و رسانه‌ای رخ می‌دهد، همین سیاست، به نقطه‌ضعف جدی نظم عمومی تبدیل می‌شود. در پرونده‌هایی نظیر توهین و تهدید علنی رئیس‌جمهور، چند واقعیت هم‌زمان وجود دارد: اولاً، خود مقامات غالباً به دلایل سیاسی، اخلاقی یا ملاحظات شخصی، تمایلی به طرح شکایت از حیث جنبه خصوصی ندارند؛ ثانیاً، اثر واقعی جرم، محدود به حیثیت شخصی مقام نیست، بلکه مستقیم متوجه اعتماد عمومی، احساس امنیت روانی جامعه و اعتبار نهادهای رسمی است؛ ثالثاً، مرتکب دقیق از همین خلا استفاده می‌کند؛ می‌داند که احتمال شکایت شخصی پایین است و دادستان نیز در چارچوب جرایم قابل گذشت، اختیار

یادداشت

صلح مبتنی بر کرامت: از تفاهم‌نامه اسلام آباد تا افق آینده

موسی اکرمی

استاد فلسفه

در آمد: در ستایش صلحی که نه فراموشی، بلکه یادآوری کرامت است از منظر فلسفه سیاسی، هیچ جنگی را نباید عادی انگاشت و هیچ صلحی را نیز نباید بدیهی پنداشت. جنگ، حتی هنگامی که در پاسخ به تجاوز و برای دفاع از استقلال و تمامیت ارضی رخ می‌دهد، یادآور شکست بخشی از عقلانیت سیاسی بشر است و صلح، حتی هنگامی که ناپایدار و ناقص باشد، گشایشی به سوی امکان‌های تازه انسانی است. تفاهم‌نامه اسلام‌آباد را باید در چنین افقی نگریست؛ نه همچون پیروزی این طرف یا شکست آن طرف، بلکه همچون کوششی برای عبور از منطق رویارویی و ورود به منطق گفت‌وگو. ارزش حقیقی این تفاهم‌نامه نه در آن است که چه کسی امتیاز بیشتری گرفته، بلکه در آن است که آیا توانسته است درهای امکان آینده‌ای کم‌خشونت‌تر، عادلانه‌تر و انسانی‌تر را بگشاید یا نه. من نیز به‌عنوان یک شهروند ایران‌زمین و یک دانش‌آموخته فلسفه، با فروتنی تفاهم‌نامه عرضه می‌کنم، به امید آنکه به روشن‌ترشدن مسیر پیش‌رو یاری رساند.

بخش یکم: چهار اصل بنیادین

پیش از هر سخن باید بر چهار اصل بنیادین تأکید ورزید:

اصل یکم: دفاع از حق ملت‌ها برای رزستن آزاد و مستقل

هر ملت حق دارد سرنوشت خویش را خود تعیین کند. استقلال سیاسی، حاکمیت ملی و حق انتخاب مسیر توسعه و پیشرفت، حقوقی نیستند که قدرت‌های بزرگ به ملت‌ها اعطا کنند؛ بلکه از حقوق بنیادین ملت‌ها هستند. ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست. همان‌گونه که هیچ کشوری حق ندارد اراده خود را بر ایران تحمیل کند، ایران نیز نباید در پی تحمیل اراده خود بر دیگر ملت‌ها باشد. اصل بنیادین، احترام متقابل به آزادی و خودآیینی ملت‌هاست.

اصل دوم: صلح بدون کرامت، صلح نیست

تاریخ بارها نشان داده است که صلح‌های مبتنی بر تحقیر، نابرابری و سلطه، دیر یا زود به منازعه‌ای تازه می‌انجامند. صلح پایدار تنها زمانی ممکن است که همه طرف‌ها از کرامت برابر برخوردار باشند؛ نه فاتحی وجود داشته باشد و نه مغلوبی؛ نه تحمیل‌کننده‌ای و نه تحمیل‌شونده‌ای. ازاین‌رو، هر توافق میان دولت‌ها باید بر پایه احترام متقابل، تعهدات متوازن، شفافیت و پذیرش حقوق مشروع طرفین استوار باشد. این معیاری است که می‌تواند به قضاوت عادلانه‌تر ما از

شرق

نگاهی به معادلات این روزهای کشور در گفت‌وگو با محمد هاشمی رفسنجانی

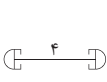
شانس موفقیت مذاکرات پیش‌رو را بالا می‌دانم

این گفت‌وگو را در صفحه ۲ بخوانید.عکس: سهندتاجی شرق

پشت پرده تنش میان رم وواشینگتن

ایتالیا به ترامپ التماس نمی‌کند

برگزیده‌ها

تقابل شاگردان قلعه نویی با قوی‌ترین تیم گروه G جام جهانی

شب سرنوشت ساز یوزها

ایران در یکی از باشکوه‌ترین ورزشگاه‌های جام

۶

با ادامه مرگ‌های مشکوک تنها پستاندار دریای خزر و ناشخص ماندن علت اصلی تلفات، «شرق» گزارش می‌دهد:

فوک‌های خزری در مسیر انقراض

۵

شکل‌های زندگی: نویسنده و فاشیسم

سوءتفاهمی به نام سلین

۷

نگاه

شهرپرند و تمرکز مخاطرات در نزدیکی تهران

یادداشتی از مهدی زارع

حالا نوبت اصلاحات اساسی است

یادداشتی از سیدجمال هادیان طباطبائی زواره

۸

یادداشت

کشورهای حاشیه خلیج فارس در پسا جنگ

سیدمحمدعلی ابطحی

با کشورهای منطقه خلیج فارس باید هرچه سریع‌تر تشنج‌زدایی کنیم. تفاهم‌نامه ایران و آمریکا در اوج آن به نفع ایران امضا شد. در تاریخ، این تفاهم‌نامه به‌عنوان یک پیروزی سیاسی ایران حتما ثبت می‌شود. عامل این موفقیت، رزم منظم و هوشمند نظامی و دفاع بی‌ظنیر در آسمان، زمین و دریا و دیپلماسی متعهد و همراه و حضور خیابانی بود. برای پذیرش این تفاهم‌نامه، علی‌رغم اینکه تمام ذرات وجود تانیاهاو نقشه‌های اسرائیل هم این بود که در جنگ فارس خیلی برای قبول تفاهم‌نامه از سوی آمریکا تلاش کردند. جدای از اینکه به صورت طبیعی باید روابط ما با همسایه‌ها خوب باشد و ناچار از همکاری هستیم، در جنگ‌ها ضرورت این همکاری بیشتر است.

در جنگ ایران و عراق یک بار یکی از رهبران آمریکا و یک بار یکی از رهبران اسرائیل گفته بود ما هیچ تلاشی برای خاموش‌کردن آتش این جنگ نمی‌کنیم؛ زیرا خاورمیانه دو کشور بزرگ و قدرتمند با ارتش منظم ایران و عراق دارد، چه بهتر که تا می‌توانند خودشان را تضعیف کنند. یکی از نقشه‌های اسرائیل هم این بود که در جنگ اخیر، طوری نشان دهد که گویا ایران دشمن این کشورهاست. البته تا حدودی رفتارهای ایدئایی ایران در مقابل نزدیکی آنها به اسرائیل انجام شد. اما الان وقت نزدیکی سیاسی به کشورهای آسیب‌خورده عربی خلیج فارس است. آنها سال‌ها مخارج نگهداری پایگاه‌های آمریکایی را دادند تا در بحران‌های نظامی از آنها حمایت کنند؛ بااین‌حال، در عمل چنین اتفاقی نیفتاد. آمریکایی‌ها نه‌تنها نتوانستند از پایگاه‌های خود حفاظت کنند، بلکه حواشی حمله به پایگاه‌های آنها در کشورهای منطقه از نظر اقتصادی، سیاسی و نظامی، امنیت و زندگی در آن کشورها را نیز مختل کرد.

ادامه‌در صفحه ۵

ادامه‌در صفحه ۴